

Radium

Un relat de: [ignasicarsícostas](#)

L'any 1925 estava sent molt complicat en una Barcelona sota la Dictadura de Primo de Rivera. La supressió de les institucions, la prohibició de l'ús del català, el poder dels militars i les repercussions de les guerres i revolucions per tot Europa feien que el dia a dia fos molt complicat. No tant per l'economia, ja que es vivia bé, sinó més per la por que t'enxampessin fent alguna cosa fora del que marcava la llei, exageradament influenciada pel rei, l'Església i els militars.

Però així i tot encara hi havia gent que es complicava la vida ella sola, més del que qualsevol persona amb dos dits de front podia imaginar.

Aquesta és la història d'un home que volia fer veure als altres que es menjava el món, però que, en realitat, tenia una ànima covarda, sàdica i negra. Ell va ser capaç de fer pagar als innocents del seu voltant un preu tan alt com és la vida, només per amagar les seves perversions.

L'home, del qual no conec el nom, vivia en un pis de l'eixample de la ciutat. Estava casat amb la Carolina Domènech i gaudia dels quatre fills que havia tingut amb ella, tres nois i una noia. Tots ells encara tenien menys de deu anys en el moment en què comença el deliri d'aquesta història. El feliç matrimoni feia just això, deu anys que s'havia casat.

La família de la Carolina provenia de la burgesia catalana, motiu pel qual s'afegien, a les lleis asfixiants dels temps que es vivien, les rànies lleis de comportament i aparença que aquesta classe social imposava.

L'home, en canvi, era fill d'uns pares treballadors infatigables, que havien aconseguit obrir tres sabateries per la ciutat, fet que els permetia viure sense cap privació. Potser aquest motiu, i el fet de tenir només un fill, havia fet que aquest no renunciés a cap plaer de la vida estant solter i, naturalment, tampoc després del seu matrimoni.

De les seves visites als bordells, on també fumava opi, dia sí i dia també, va sortir encapritxat de la Raquel, una prostituta més jove que ell, però a l'aguait per fer el que calgués per sortir d'aquells antres on treballava.

Les trobades primer van ser previ pagament, com estava manat, però amb el temps van començar a veure's fora del bordell. S'havien enamorat i allò no es pagava amb diners. De totes maneres, de tant en tant visitava el prostíbul per no aixecar cap tipus de sospites fins al moment del salt final.

En aquells temps l'home ja mostrava les seves maneres de fer. Va ser capaç, amb paraules dolces, de convèncer la presumptament enamorada Raquel que era necessari que ell anés amb diverses noies alhora perquè no es notés la predilecció per ella.

Finalment van fer el salt i va instal·lar-la en un senzill pis al barri gòtic de Barcelona. No era cap luxe, però sortir de l'antre on havia de dormir amb les altres noies i suportar el pes i el tacte dels homes nusos sobre ella ja era tot un avanç. El fingit enamorament inicial va ser el primer pas d'un pla ben estructurat per poder viure d'ell i més en el moment en què va saber que estava embarassada.

L'home no donava crèdit a allò que sentia de la boca de la Raquel quan aquesta li proposava primer, i l'exigia després, que abandonés la seva dona i els fills per anar viure junts i començar una nova vida. Ella li proposava inconscientment que podia fer d'encarregada d'una de les tendes de sabates i així podrien passar més hores junts, cosa que a l'home li feia més temor que cap altra cosa.

Li va dir que tingués una mica de paciència, més endavant ho faria, ara s'ho estava plantejant seriosament.

Aquells mesos no eren el moment adequat, perquè havia mort la mare de la Carolina. I així infinites excuses i retards per no dir-li clarament que mai deixaria la seva dona i les rendes que li proporcionava i que a ella i el seu fill qualsevol dia els deixaria tirats quan trobés una nova noia amb qui substituir-la.

Però la Raquel era constant i no cessava d'insistir dia rere dia, fins al punt que l'home va començar a odiar-la, a rebutjar-la fins que va desitjar-li la mort.

Cal tenir una moral menyspreable per, inclús amb aquests sentiments, seguir tenint sexe amb ella, però és que l'home no volia deixar anar tot el que tenia a casa i el que aconseguia fora.

Així va passar una llarga temporada fins que un viatge de negocis va portar l'home a la ciutat d'Orange, a l'estat de Nova Jersey, als Estats Units. Volia fer el salt i obrir una tenda en un gran país, portant les sabates que li feien a València i passar de ser un petit burgès a ser un home amb uns cabals que no tinguessin fons.

En una cafeteria on es va aturar per esmorzar va veure un article que va atreure la seva atenció. Parlava sobre l'empresa United States Radium Corporation, la qual feia rellotges que es podien veure en la foscor gràcies a una pintura especial fabricada amb sulfur de zenc mesclat amb unes dosis infinitesimals de radi, l'element descobert pel matrimoni Curie feia ja gairebé trenta anys.

Allò no s'havia vist en tota Europa, un rellotge en el qual poguessis veure l'hora a les fosques era una cosa revolucionària. Si aconseguia entrevistar-se amb algú d'aquella empresa i portar la pintura a Barcelona, seria l'èxit de la seva vida, a més a més pensava blindar el contracte, de moment imaginari, i ningú més tindria accés a aquell producte meravellós. Els rellotges ja els posaria ell i amb la pintura no hi havia problema, només calia que li fessin arribar la quantitat necessària per pintar els números i les agulles. No calia ni conèixer la fórmula exacta, podia seguir sent un secret per a l'empresa i ell, des de Barcelona, proveir de rellotges tota Europa, potser Àsia i tot.

Va aconseguir una cita amb els caps de la United States Radium Corporation i aquests van sentir-se

entusiasmats del pla d'expansió que havia dissenyat l'home. Simplement havien de fer arribar una quantitat de pintura a la llunyana Barcelona i esperar el retorn de cada rèdit obtingut per la venda d'un rellotge.

La infraestructura que es necessitava era mínima, ja que la quantitat de pintura que calia per a cada aparell era mínima i amb un petit taller, on unes quantes dones els pintessin, estava tot solucionat. El mecanisme i les vies que tenia organitzats per a l'exportació de sabates ja li serviria per a l'exportació de rellotges que es podien llegir en l'obscuritat. A part de fer-se ric, encara que tenia un altre motiu per estar eufòric i del qual se sabia alguna cosa més endavant, la idea de guanyar diners ràpidament el feia estar feliç.

De tornada de Nova Jersey no va descansar ni un dia. Es va posar ràpidament a muntar el petit taller en una zona del magatzem de sabates, va convèncer la seva dona i la seva amant perquè hi treballessin juntament amb dues dones més. Va comprar una remesa de mil rellotges, va rebre la pintura des dels Estats Units i va començar a fer propaganda del producte per tots els diaris més venuts d'Europa. També va visitar les joieries més famoses i aquestes aviat van mostrar entusiasme en el projecte.

Tot li anava rodat, el que es veia i el que amagava en el més profund de la seva ànima. Un pla pensat i desenvolupat paral·lelament al de la pintura luminescent, al qual no calia dedicar-li temps ni interès, només paciència.

El projecte, a poc a poc, va començar a rodar, les treballadores amb uns pinzells finíssims que afilaven l'extrem posant-lo entre els llavis, com els havien dit de fer-ho a Orange, aconseguien pintar els números i les agulles dels rellotges cada cop millor.

Els diners no van tardar a arribar fent que la fortuna de la família s'engrandís fins a arribar a ser immensa. Com havia passat als Estats Units la gent es va abocar a la compra d'aquells rellotges, i inclús diferents governs van veure que el producte podia ser interessant per als seus soldats.

Durant un parell d'anys tot va ser riure i comptar diners en aquella família, l'home tant aviat estava amb la seva dona Carolina, com amb la Raquel. Millor no li podien anar les coses. La seva esposa, contenta de veure com progressaven dins el cercle d'empresaris de la ciutat, i l'amant, contenta per tenir-lo a ell i a la vegada una feina. Compartir la taula de treball amb la dona del seu amant no li importava, ja que l'home li deia que tingués una mica més de paciència i que tot s'arreglaria. Ella ja no el creia i per la seva banda també anava estalviant per si calia fer un altre salt a la seva vida.

Al cap de dos anys i mig, però, la Carolina va emmalaltir, van tardar setmanes a saber de què es podia tractar. Estava dèbil, pàl·lida i sense gana de menjar, però així i tot no volia deixar de treballar, ja que no representava molt esforç i li servia de distracció. Malgrat tot, els esdeveniments es van precipitar, va arribar un moment en què va ser incapaç de mantenir-se asseguda i amb l'esquena dreta tot el dia. Unes setmanes de llit i la Carolina es va apagar. Va morir deixant la porta oberta a l'amant del seu marit. Ara sí que només caldria esperar uns mesos prudencials per guardar el dol i després ja serien marit i muller per sempre.

Els metges van dir-li a l'home que la Carolina tenia una malaltia a la sang, un «mal lleig» que es deia, i que aquest l'havia consumit.

La Raquel havia de dissimular l'alegria que li produïa veure la cadira buida que havia ocupat la seva rival. No se sentia malament, aquella dona s'havia avançat a ella casant-se amb l'home que ella estimava. Si havia tingut mala sort i havia emmalaltit, no era culpa seva.

A la Raquel aquesta alegria li va durar poc, al cap de pocs mesos del traspàs de la Carolina va ser ella la que va començar a trobar-se malament. Tenia unes llagues petites al coll molt doloroses que li impedien menjar i, a poc a poc, van arribar els mateixos símptomes que a la Carolina.

En poques setmanes el seu cos es va anar degradant ràpidament perquè no ingeria res sòlid. Els metges deien que les llagues s'havien convertit en bonys, en uns tumors que acabarien per obturar l'esòfag i la tràquea, no hi havia res a fer. I així va ser, al cap de poques setmanes, en mig d'una terrible agonia, la Raquel va morir.

L'home, lluny d'estar trist, ho celebrava passejant-se pels bordells, era lliure i ara no cauria de nou en la trampa de fer promeses. Tenia diners i es podia permetre anar avui amb una noia i demà amb una altra, fumar tot l'opi que li vingués de gust... Els diners es feien sols.

Un matí quan una de les noies anava cap al taller per treballar li va cridar l'atenció la portada d'un diari, perquè hi va veure el nom de l'empresa de pintura americana, la United States Radium Corporation. Va guardar-se'l a la bossa per llegir-lo al migdia, a l'hora de dinar.

Aquell matí el va passar igual que els últims anys, fent el mateix gest de pintar els números i les agulles amb la pintura i fer fi el pinzell passant-lo entre els llavis per poder tenir la precisió necessària.

Al migdia, després de dinar, va desplegar el diari i va avisar les seves companyes per poder llegir totes juntes la notícia:

Grace Fryer ha sigut la primera de les anomenades «noies del radi» de portar davant dels tribunals de New Jersey l'empresa United States Radium Corporation per haver amagat durant anys l'efecte que la pintura per a les esferes dels rellotges produïa sobre la seva salut. El radi mesclat amb el sulfur de zenc que compon la pintura va fer-li caure les dents i tenir terribles dolors a la mandíbula. Diversos metges, després d'inspeccionar-la, van establir una clara relació entre aquests símptomes i el radi. Altres treballadores estaven afectades d'un càncer desenvolupat i algunes ja havien mort.

Els efectes es veien agreujats pel fet que l'empresa havia comunicat que la pintura era totalment inofensiva, i les treballadores es pintaven les ungles amb ella o inclús les dents per fer broma amb la família i amics.

El Congrés dels Estats Units s'ha fet ressò d'aquest problema i ha votat una resolució establint els drets dels empleats que contrauen malalties laborals.

Malgrat aquesta important mesura, la llei ja arriba tard per a desenes de noies malaltes de càncer que no tardaran a morir.

Andreu Martí, corresponsal a Nova York.

L'home, tan dolent i sàdic que no té ni nom, va veure una notícia semblant en el seu viatge a New Jersey feia anys, quan les primeres noies tenien en els seus cossos els símptomes del radi. Ho va veure com era la manera perfecta de fer diners i lliurar-se alhora de la dona i l'amant. Paciència era l'únic preu que havia de pagar i li sortia molt barat. El repetitiu gest d'afinar els pinzells amb els llavis i l'exposició a la pintura li donaven la millor arma per treure's del damunt les dues dones.

Mentre les seves noies al taller tenien atacs de pànic i d'odi, ell jugava sota els llençols d'un llit en un nou bordell amb una noia pèl-roja preciosa. L'home sense nom per la seva baixesa moral ignorava que, en aquells moments de plaer, unes cèl·lules en un racó del seu pàncrees havien començat a agrupar-se per formar el que amb el temps esdevindria un tumor mortal.